

Hvad Gud har sammenføjet

Ægteskabet under pres – og vores forholdsregler heroverfor

Ledervejledning

fra Luthersk Missionsforenings landsstyrelse

2005

Hillerød

Indledning

Ægteskabet er under pres. Før i tiden stod der i almindelighed respekt om ægteskabet. At blive gift betød for de fleste en klar forpligtelse til livslang troskab. I dag er denne respekt i høj grad for nedadgående. Mange flytter sammen og lever sammen seksuelt uden at være gift, og mange ægtefæller bliver skilt for at gifte sig med en anden eller for bare at flytte sammen med en anden.

Det er klart, at tidligere tiders respekt om ægteskabet i almindelighed har haft stor betydning for respekten om ægteskabet også i kristen sammenhæng. Derfor er det heller ikke overraskende, når den samfundsmæssige udvikling i retning af nedbrydelse af respekten om ægteskabet også smitter af i kristen sammenhæng. Vi udfordres dermed til at markere og for nogle at genfinde vores eget kristne ståsted og blive bevidstgjorte om det, så vi ikke rives med af tidens malstrøm. Og når det gælder de skader, der alligevel sker, er det vigtigt, at vi har et beredskab, der kan træde til, så de skadelige følgevirkninger bliver begrænset mest muligt.

Hvad kan vi gøre for at modvirke nedbrydningen af respekten om ægteskabet iblandt os?

Når situationen med hensyn til respekten om ægteskabet er en ganske anden i dag end for blot få årtier siden, har vi i langt højere grad end tidligere brug for at blive bevidstgjort om det kristne syn på ægteskabet til forskel fra ikke-kristen tankegang. Dette anliggende er ikke klarlagt med de bibelvers, der læses ved vielsen. Der må følges op herpå i form af en løbende oplæring i Guds vilje på det ægteskabelige område (ligesom på andre livs-områder), uanset om vi kan spore ægteskabelige problemer eller ej. Vi må alle til stadighed bevidstgøres om, at det er forbundet med alvor at blive gift og at være gift. Ligeledes må vi stadig på ny bevidstgøres om, hvad vi ifølge Guds ord skylder vores ægtefælle.

Der bør i forkyndelse og undervisning, i tale som skrift, ske en løbende bevidstgørelse om blandt andet følgende:

1. Ægteskabet er *en grundlæggende ordening*, som Gud har givet for menneskelivet. Det er ikke bare en nødløsning på grund af menneskets fald i synd, men blev institueret før syndefaldet. Det siger noget om det enestående ved ægteskabet.
2. Ægteskabet er *en pagt mellem én mand og én kvinde*, der etableres med parternes trokabsløfte (deres ja) til hinanden offentligt afgivet for Gud og mennesker og retsligt bindende. Det er det, hvad enten ægteskabet er indgået i kirken eller på rådhuset. Dermed er et ægteskab ikke blot en privat sag, men angår både Gud, det kristne fællesskab og samfundslivet.
3. Ægteskabet er *den af Gud selv givne ramme om seksuelt samliv* mellem én mand og én kvinde. I denne ramme kan seksualiteten udfolde sig sundt og godt efter Guds vilje. Alle andre former for seksuelt samliv er illegitime og synd imod Gud.
4. Ægtefæller skylder at *tjene hinanden i alt*. Således formaner Paulus i Ef 5,25 ægtemænd til at elske deres hustruer, *ligesom Kristus har elsket kirken* og givet sig hen for den. Det betyder, at den ellers generelle formaning i Kol 3,12-14 med rette kan gøres specielt gældende mellem ægtefæller, sådan som det sker i vielsesritualet. Inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed, tålmodighed bør leves ud af begge i ægteskabet, og at bære over med hinanden og tilgive hinanden er nødvendigt, om man skal leve op til at *tjene hinanden i alt*. Som Herren tilgav os, skal vi også gøre.
5. Det at være hinanden tro i ægteskabet livet ud *går ikke af sig selv*. Det er en kamp, et stykke arbejde, som må gøres. Hvis man benægter dette, sidder man fast i en virkelighedsfjern, romantisk drøm. Ethvert ægteskab kræver, at begge parter arbejder på, at det skal bestå og udvikles. Det betyder, at begge ægtefæller må være parat til at bringe personlige ofre. Begge må have som mål, at den anden i ægteskabet trives. Problemer - større eller mindre - kan ikke undgås. Men viljen må sættes ind på, at gnidninger og vanskeligheder gøres op. Midlet er en åben kommunikation ægtefællerne imellem. Forstummer samtalen, glider man nemt fra hinanden.
6. Ægtefæller skal være forberedt på *fristelser, der indeholder kimen til utroskab*. Det kan være i form af en tredje person, måske fra arbejdspladsen, måske fra menigheden, som på en eller anden måde kommer ind i billedet og virker tiltrækkende og derved påvirker ens følelser. Oplevelsen af sådanne fristelser og følelser må få alle røde lamper til at lyse. Fristelser og følelser af den art kan medføre, at man i fantasien er sin ægtefælle utro. Det vil kunne bane vej for utroskab - enten mentalt eller på det seksuelle område. Oplevelsen af varme følelser over for en anden person, så vedkommende

på den måde kommer mellem de to ægtefæller, må standses. Det kan ske ved, at ægtefællerne er åbne over for hinanden om (eller bekender) sådanne fristelser. Eller ved at man bakker ud af det/de fortrolighedsforhold, som gennem fristelsen kan true ægteskabet.

Sideløbende med denne bevidstgørelse om, hvad ægtefæller skylder hinanden ifølge Guds bud og de nytestamentlige formaninger, og hvilke farer der lurer, må der arbejdes på at skabe en atmosfære iblandt os i de kristne fællesskaber, der gør det legitimt at tale om ægteskabelige udfordringer og problemer på det ægteskabelige område. LM's prædikanter må opfordres til at tage disse ting frem i forkyndelsen dér, hvor teksten lægger op til det.

Herudover kan man tilrettelægge ægteskabskurser, planlægge seminarer og emnedage i kredsarbejdet, hvor sådanne emner tages op. Og aktivt inspirere ægtepar i vort arbejde til at deltage heri. Måske kan man i forbindelse med fx. seminarer på en kredsweekend indlægge emner, som omhandler disse temaer.

Der er en del forkyndere i LM, som vil være indstillet på at arbejde med tekster, der taler om ægteskabet og dertil relaterede emner.

Der arbejdes fra ledelsens side på et netværk, så vi i LM får kvalificeret ægtepar til gennem et undervisningsoplæg at hjælpe forlovede par de første skridt ind i ægteskabet. Listen over sådanne ægtepar kan oplyses ved henvendelse til sekretariatet, tlf. 48 20 76 60. Kontaktperson er forlagslederen.

I øvrigt er der gennem en årrække på kristne forlag udgivet megen litteratur om ægteskabet, og om ægteskabsforhold. Mange sådanne bøger vil være vitaminer for ægteskaber i LM, ikke mindst når begge ægtefæller læser dem og drøfter indholdet.

Hvad kan og bør vi gøre, når ægteskabelige problemer er ved at udvikle sig til en krise?

Desværre er det ofte på et forholdsvis sent tidspunkt i udviklingen af ægteskabelige problemer, at vi som ledere får kendskab til situationen. Det betyder, at forholdet måske allerede er ved at gå i hårknude. Hvad kan og bør vi da gøre?

Som kristent fællesskab skylder vi at træde til med al mulig hjælp, fordi meget står på spil både for de pågældende selv, for eventuelle børn og for det kristne fællesskab - og dermed for Guds rige iblandt os. Vi bør alt efter situationen søge at tilbyde forskellige former for hjælp: Der er måske nogle helt *praktiske forhold*, der skaber problemer mellem ægtefællerne. At få en løsning på dem vil måske lette trykket i deres indbyrdes forhold. Det kan også være, at der er brug for hjælp til at få omstruktureret hverdagen. Der er måske en *arbejdsfordeling*, der skal hjælpes på plads. Der kan være problemer med eventuelle *børn*, som trænger til at blive snakket igennem. Der kan være *økonomiske problemer*, som tapper energien. Konkrete fristelser i den enes eller i begges miljø. Eller måske har man nogle *åndelige problemer*, som trænger til behandling.

Her må vi som lokale ledere vurdere, *hvem* der magter opgaven med at afdække krisens årsag og løse op for det, der måtte være gået i hårknude. Ofte vil der i kredsen være nogen, som har den udrustning, indsigt og ydmyghed, der kræves, og den fornødne tillid, så man kan bede

dem om at tage hånd om problemstillingen, eller som i relation til dem, det drejer sig om, har gode forudsætninger. Der kan være andre tilfælde, hvor det er betimeligt at inddrage professionelle familieterapeuter i opgaven. Forudsætningen er, at det ægtepar, som oplever krisen, er indstillet på, at andre træder til med råd og hjælp. Måske skal man som leder forsøge at banne vej for en sådan kontakt.

Ved henvendelse til LM's sekretariat, kan man få oplysning om, hvem der i givet fald kan henvises til. Tlf. 48 20 76 60. Spørg efter generalsekretæren eller personalechefen.

Under alle omstændigheder gælder det om at have det sigte at hjælpe ægtefællerne til igen at finde fælles fodslag. I den forbindelse må vi også understrege Guds klare bud og forpligtelsen på dem - i stedet for at vælge det, der umiddelbart kan forekomme mest behageligt, det lette og uforpligtende.

Hvornår man som ledere skal tage initiativ til en samtale, må vurderes i det enkelte tilfælde. Det er klart, at ægteskabelige problemer er af uhyre følsom karakter. Derfor må der udvises stor indfølelse og trædes varsomt. Man må også være ganske bevidst om, at man med det, man bliver betroet, er bundet af tavshedspligt.

Hvad kan og bør vi gøre, når et ægteskab ikke står til at redde?

Vi må være realistiske og se i øjnene, at det trods al bevidstgørelse og formaning, hjælp og støtte kan ende med den ulykkelige udgang på en krise, at ægtefællerne må skilles. En sådan situation nødsages vi til at forholde os til så konstruktivt som muligt, både med fasthed og omsorg.

Der findes næppe nogen entydig fremgangsmåde, som vi kan opstille som gældende for ethvert tilfælde. Vi må derfor nøjes med at anføre nogle overordnede pejlemærker, som vi kan navigere efter i den konkrete situation.

Det gælder således om, at vi i alt, hvad vi siger og gør, fastholder ægteskabet som Guds gode orden for et livslangt samliv mellem én mand og én kvinde og principielt ubrydeligt. Dette grundlæggende må ikke på nogen måde anfægtes. Det er hævet over enhver diskussion.

Samtidig har vi imidlertid et ansvar for så godt som muligt at hjælpe de to, der er havnet i en ulykkelig situation - uforskyldt eller selvforskyldt - til at komme videre med færrest mulige skadevirkninger både for dem selv, for eventuelle børn og for det kristne fællesskab.

Der er nogle forhold omkring skilsmisse, som vi i denne forbindelse må være helt på det rene med. Guds ord omtaler faktisk et par tilfælde, hvor skilsmisse kan komme på tale, men da vel at mærke som en *nødløsning* - for at undgå endnu større ulykke og skade (Matt 19,8). Med andre ord: som det mindste af to onder.

Det ene tilfælde foreligger, hvor der er tale om *seksuel utroskab* (Matt 19,9). Dermed er dog ikke sagt, at seksuel utroskab med nødvendighed indebærer skilsmisse. Det bedste vil være, hvis synden kan blive gjort op og tilgivelse finde sted.

Det andet tilfælde er en situation, hvor den ene ægtefælle er *ikke-kristen og forlanger skilsmisse* (1 Kor 7,15). Da er den kristne ægtefælle "ikke bundet i sådanne tilfælde".

Herudover kan nok også tænkes andre tilfælde, hvor skilsmisse som *nøddordning* er at betragte som det mindste af to onder, fx "hvor en af parterne uden skyld må lide meget på grund af vold i ægteskabet" (Aksel Valen-Sendstad). Men dette onde må vejes op imod andre onder, herunder hensynet til eventuelle børn i ægteskabet, som ofte lider mest, når forældre bliver skilt - og hensynet til vores forpligtelse til at være forbilleder for andre.

Over for den, som oplever, at ægtefællen vil bryde ægteskabet

Oftest vil det være vanskeligt at placere skyld og medansvar for, at ægteskabet ikke kan opretholdes. Men nogle gange er det dog ret tydeligt, at den ene part kan siges at være relativt uskyldig, fx hvor den anden har knyttet kontakt til en tredje person og på den måde vraget sin egen ægtefælle.

Hvor der tydeligt er tale om et sådant forhold, skylder vi at gøre klart, at den vragede ægtefælle naturligvis fortsat kan nyde fuld tillid i det kristne fællesskab. Og vi har al grund til at trøste og opmuntre vedkommende.

Sjælesørgisk set og med henblik på vores måde at forholde os på må der således skelnes klart mellem den, der så at sige i adfærd og med initiativer stiler efter en skilsmisse, og så den, der ikke gør det. Hvor sådanne omstændigheder ikke tydeligt foreligger, kan vi følgelig heller ikke forholde os på en differentieret måde.

Over for den, som vælger at bryde ud af ægteskabet

I tilfælde, hvor det står klart, hvem af ægtefællerne, som har valgt bruddet, må det over for vedkommende klart markeres, at handlemåden er i strid med Guds ord, og at vedkommende derved pådrager sig skyld. Vedkommende svigter det troskabsløfte, der er afgivet for Gud og mennesker, og er med sit eksempel medvirkende til, at ægteskabet som Guds gode ordening for et livslangt samliv fordunkles.

I andre tilfælde kan det være, at begge ægtefæller opgiver det forsatte ægteskab og ikke ønsker, at der skal arbejdes på et muligt forlig. I så fald må der over for begge fremholdes den samme virkelighed.

Sådanne forhold fordrer en markering både med henblik på den eller de pågældendes egen, eller begges, erkendelse af skyld og med henblik på "belæringen" af omgivelserne. Det må signaleres, at det at bryde et ægteskab er i klar modstrid med Guds vilje. Vedkommende kan derfor ikke nyde samme tillid i det kristne fællesskab som tidligere. Der er opgaver i menigheden, som i høj grad forudsætter tillid, som indebærer åndelig vejledning eller må anses for eksempelgivende for andre, hvilket kan betyde, at den person (eller de personer) må træde ud af opgaver, som de har været med i.

Hvor længe denne markering skal vare, afhænger af situationen, herunder graden af skyld og erkendelsen af skyld. Her må ledelsen skønne, hvad der er nødvendigt for at fastholde respekten for ægteskabet med dets forpligtelse til livslang troskab - dels med henblik på den pågældendes egen erkendelse, men dels også med henblik på omgivelsernes erkendelse. Men man skal være forberedt på, at det kan dreje sig om år, måske mange år. Det er væsentligt, at brud

på Guds ordninger ikke forsvares, og at egen bevidsthed og ytringer om Guds ordninger er klar.

At der foretages en sådan markering af, at der er sket et brud på Guds gode ordning, betyder ikke, at de, der er blevet skilt, ikke er velkomne i det kristne fællesskab. Det betyder heller ikke, at vi nødvendigvis frakender dem livet i Gud. Der må nemlig skelnes mellem det at komme til kort på et vigtigt livsområde og så det at forsvare det. Den, der ikke forsvare synden, skal også have rakt budskabet om syndernes forladelse. Det, der er sket, er stadig synd, men hvor synd erkendes og bekendes, tilregnes den ikke. Det er vigtigt at fastholde, at syndstilgivelse er én ting, og det at være kvalificeret for tillidsposter i menigheden er noget andet.

Ved nyt ægteskab

Tilsvarende fremgangsmåde må anvendes over for fraskilte personer, der står i begreb med eller allerede har valgt at indgå nyt ægteskab.

Selv om der kan være mange forståelige sociale og psykologiske grunde til, at en fraskilt gifte sig igen, så er der ikke desto mindre tale om en handling, der reducerer respekten for ægteskabet som Guds gode ordning, der indbefatter forpligtelse til livslang troskab. Dertil kommer, at handlingen cementerer skilsmissen og afskærer de to fra muligheden for forligelse. Derfor kalder denne situation i endnu højere grad end ovennævnte forhold på en markering med henblik på at fastholde respekten for ægteskabet som en forpligtelse til livslang troskab.

Heller ikke her betyder markeringen imidlertid, at de pågældende ikke er velkomne i det kristne fællesskab, eller at vi nødvendigvis frakender dem livet i Gud. Men så længe det nye ægteskab sender et signal til omgivelserne, der kan opfattes i retning af manglende respekt for ægteskabet som en forpligtelse til livslang troskab, kan de to ikke vises fuld tillid i fællesskabet. Og der vil være tjenester i menigheden, som det herefter ikke vil være rigtigt at sætte dem til. Det gælder tjenester, som forudsætter menighedens tillid, som indebærer åndelige lederfunktioner, og hvor man virker som rollemodeller for andre, hvorved det indtryk kan aflejres hos omgivelserne, at man ikke behøver at tage det så alvorligt med ægteskabets forpligtelse til livslang troskab.

Under vores engagement for at hjælpe med at løse ægteskabelige konflikter er det vigtigt, at vi som ledere og sjælesørgere ikke kommer til at overtage det ansvar, som er den enkeltes alene. Når det kommer til stykket, er det kun den enkelte, der kender situationen, også hvad angår skyld - og den enkelte står, når det kommer til stykket, selv ansvarlig for sit liv over for Gud. Vores opgave er at kæmpe for at ægteskabet så vidt muligt kan fortsætte, og hvis det viser sig at være umuligt da at hjælpe til at styre imod, hvad der er det mindste onde.

Gennem det hele gælder det om, at vi viser fasthed og barmhjertighed (Judas 22). Vi må fastholde, at det at skille sig fra sin ægtefælle og eventuelt gifte sig igen er synd både mod Gud og næsten. Det betyder imidlertid ikke, at vi kun skal lægge røst til lovens tale. Vi skal også lægge røst til evangeliet. Vi må således skelne mellem det at komme til kort på et livsområde og så det at forsvare det. Den, der vedgår synden, skal også have rakt budskabet om syndernes forladelse. Det betyder ikke, at synden ikke længere er synd, men at den ikke tilregnes.

*Luthersk Missionsforenings landsstyrelse
december 2004 og juni 2005.*

